

Egy kis helyreigazítás és egyéb. *)

A „Keresztény Magvető“ V-dik kötete 4-ik füzetében (241—334 l.) Jakab Elek tisztelt barátom kiadta n. Farkas Sándor érdekesen irt és sok nem ismert becses adatokat tartalmazó élet-rajzát, s azzal e derék hazafinak szép és maradandó emléket emelt. Abban fel van hozva azon körülmény, hogy a Kolozsvárt akkor megjelent hirlapok közt a „Mult és Jelen“ Farkas Sándor halálának hírért nem közölte. A mint tudva van, azon hirlap szerkesztője én valék, s így azt hiszem, az én kötelességem e mulasztás okáról számot adni, annál inkább, mert én Farkas Sándorral barátságos viszonyban állottam.

A dolog úgy történt, hogy én egy cikkben, melyet Farkas Sándor elhunytáról irtam, abba más dolgokat is, bár lehető és szükséges ovatossággal, belé szöttem, mint a melyeket egy jobb idő s kedvezőbb fordulat bizonyságainak lehet tekinteni. Hivatkozván t. i. az erdélyi unitáriusoknak 18-dik századbéli szenvedéseire, például a kolozsvári piaczi nagy templomnak, azokhoz tartozó minden épületeknek s az iskolának is 1716-ban márczius 30-kán történt elvételeire, valamint azon kormányi intézvényre, hogy az említett hit-sorsosok mindenféle köz és állami hivatalokból 1780-ig kizárva voltak; s noha ez adatokat, mint érintém, ovatosan hoztam fel, másfelől nem felejtettem el azon nyomó rendszabályoknak visszavonását is fölemlíteni, s a kormánynak dicséretére azt is idéztem, hogy a mi 1715-től fogva nem történt, tiz évvel Farkas S. halála előtt t. i. 1832-ben n. Augustinovits Pál személyében egy unitárius kormányzéki consiliarius neveztetett ki; továbbá az erdélyi kir. táblánál levő, az unitárius atyafiakat illető, s tőlök 1810—12 körül elvett és n. Székely Mihálynak adott itélőmesteri állomás is nekik vissza lett adva, a mire az 1837-ki n. szebeni országgyűlésen Farkas Sándor is kijelöltetett,—említett cikkem a hirlapban mégis ki nem jöhetett. A censor, ki azt kiadni meg nem engedte, a mint mondá, Farkas S. halálának a lapban közlését nem ellenzi, de ugy, ha a cikkből minden más dolog, a mi

*) Midőn e helyreigazítást a legnagyobb örömmel közöljük, nem tehetjük, hogy nagy tudományu írójának folyóiratunk iránti becses figyelmét a legszivesebben meg ne köszönjük, s egyszersmind azon óhajításunkat ki ne fejezzük: vajha ismereteinek gazdag tárházából egyházunkat érdeklő hasonló adatokkal minket és olvasó közönségünket minél gyakrabban megörvendeztetni szives lenne. Szerk.

azon halálesettel semmi öszszeköttetésben nem áll, kimarad, miért én, a gyászeseménynek különben is elkésett közlésére rá nem állottam. Rosz napok voltak azok a hirlap szerkesztőkre nézve, gyakran jutott nekik eszükbe, hogy mint hajdan a középkorban imádkozni szoktak a misébe beszótt e szavakkal: „A furore Norma n n o r u m libera nos Domine!” így ők se felejtkezzenek el naponként könyörögni: „A b a r b i t r i o c e n s o r u m libera nos Domine!”

Legyen szabad, miután a fennebbieket elmondottam, n. Farkas Sándor barátom életét egy tőle hallott kis adattal pótolni. Midőn unitárius deák volt, mint barátja minden szépnek és jónak, s főkép a magyar művészetnek, örömet eljárt az akkor Kolozsvárt lévő nemzeti színházba, bár az iskolai törvények azt tiltották. Hogy e nemes vágyának többször is eleget tehessen, mint tehetsége engedé, néha kisebb szerepekben, olykor mint statista is a színpadon fellépett. Miután a törvény áthágásáért többször megintetett, s azt mégis folytatta, egy versen a dologról n. Molnos Dávid igazgató tanár értesülvén, egy előkellő deákkal együtt, a színház udvarán várta a színpadi costume-ben kijövő Farkas Sándort, s ötlet így magával vivén, a carcerbe küldötte, hol a deák színész az éjet mondott díszruhájában töltötte s reggel onnan tanulótársainak deriültsége közben szabadult ki. Vajjon ez eset után megszüntette-e színházi látogatásait, néhai barátom azt nekem nem mondotta.

Mivel fennebb a piaci nagy templomnak 1716-ban elvétele említve volt, e valóban gyászeseménynek emlékezete száz esztendő mulva 1816-ban, az elfoglalás napjához legközelebb eső vasárnapon, sajtászerűleg újjítatott meg. Az nap tartott isteni tisztelet alkalmával a kolozsvári unitárius egyháznak derék, s ma is kedves emlékezetű papja, n. Szász Mózes — természetesen az illető esemény említése nélkül — mégis arra vonatkozó szent beszédet tartott, melyben a hiveket főkép a vallásos hit iránti állhatatosságra, minden csapások közt ahoz hű és kitartó ragaszkodásra intette és buzdította. A jelen volt számos és diszes gyülekezetre, melyen más vallásfelekezetbeliek nem kevesen voltak jelen, nagy hatást és megilletődést tett a jeles szónoklat, s főkép a szép ima és fohászkodás, mely minden szivekben viszhangra talált. Sok szemekben lehetett könyeket látni, s az általános megindulás még halk zokogásokban is kitört. E nevezetes százados ünnepen, mint tanuló ifju, magam is jelen voltam, s arra most is, oly hosszu idő után, élénken emlékezem vissza.

Szilágyi Ferencz.